

אם יש איסור בורר ביום טוב - שיעור 153

- 1) Peeling eggs or fruits for later (in day) use
- 2) Removing pits from watermelon
- 3) Removing bones from fish
- 4) Straining noodles
- 5) Separating nuts from raisins for later use
- 6) Washing and soaking dirty fruit
- 7) בורר with clothing, ספרים, silverware, and toys

I. מקור הענין דבורר ביום טוב

(א) עיין במשנה (ז"ה דף י"א): ושו"ע (תק"י - ז) דמותר לבורר ביום טוב כדרכו אפילו פסולת מתוך האוכל ואפילו באופן שבשבת חייב חטאת כגון שבורר לבו ביום ביו"ט שרי וטעם הדבר דבורר ביום טוב כאופה ומבשל דמי וזה דעת המגיד משנה (יוס ט"ז ג - ט"ו) ולא אסרו התנא נפה וכברה אלא משום דמחזי כבורר לימים מרובים והרשב"א (צנצנות הקודש ל"ה:) כתב אבל לא בנפה וכברה הוא מפני שיש בשבת חיוב חטאת וכל שיש בו בשבת חיוב חטאת אפילו ביום טוב אסור ולא התירו בורר ביום טוב רק לאכול לאלתר (לשיטתו דאפילו בשבת אינו חייב) ולכן להמגיד משנה בורר כדרכו מותר משום שבורר בגדר אוכל נפש אבל שיטת הרשב"א שמותר רק משום שפסולת מתוך אוכל לאלתר מותר ביום טוב אבל יש איסור בורר בשאר האופנים. ועיין בט"ז (סק"ג) ובבה"ל (ד"ה "חס רולס") דאם אפשר לעשות הכרירה מבעוד יום אסור וכן מבואר ברמ"א (ת"ה - ה) לדעת היש מחמירין דאפילו באוכל נפש עצמו כל שאפשר לעשותו מבעוד יום אסור כי אם ע"י שינוי ודעת הט"ז שטעם דאסור הרשב"א הוא משום דאפשר לעשותו מערב יו"ט אבל אין זה דעת שאר האחרונים ובמחצית השקל (תק"ז - סק"ט) כתב דיש שני סוגי ברירה קודם לישה אסור כגון ברירת חיטים ולאחר לישה מותר כגון ברירת קטניות והגר"א והמג"א הביאו דברי המגיד משנה דבורר מותר ביו"ט והט"ז הביא המהרי"ל דבורר אסור ביום טוב

(ב) עיין בבה"ל (תק"י - ז"ה "חס רולס" צסוף) דהנהוג להקל לבורר קטניות פסולת מתוך אוכל אף שהיה אפשר מבעוד יום יש להם על מי לסמוך ואף בורר להניח לסעודה אחרת ומ"מ לכתחלה נכון בכגון זה שהיה אפשר לו מבעוד יום לבורר האוכל מתוך הפסולת וכ"כ הכף החיים (ס"ק ט"ז) וע"ע במ"ב אם נפלזבובים לתוך הכוס לא יסיר אותם לחוד אלא שיקח מן המשקה ג"כ עמהם (בשם הט"ז) וה"ה שותה שכר ובתחתיתו יש שמרים יניח מעט שכר על השמרים ועיין בערוך השלחן (תק"י - סק"ז) דרוב הגדולים פסקו כהמגיד משנה ומ"מ מי שהוא ירא אלקים יש לו לחוש לדברי הרשב"א לאכול מיד כשבורר ועיין בבאר היטב (ש"ט - סק"ז) דאין ברירה ביו"ט

II. הציוורים

(א) סינון (strainer) אטריות (noodles) מהמים - עיין בבה"ל (תק"י - ז - ז"ה "מותר ליתן") דמותר ליתן שמרים במשמרת לסנון משום דהוי אוכל נפש ואף דכנפה וכברה אסור התם משום דע"י כלים אלו דרך לעשות לימים רבים והוי כעין קצירה וטחינה אבל כאן אף שהוא ע"י כלי דרך לעשותה לפי שעה. וכ"כ המג"א דאם לא היה אפשר לסנון מעיו"ט

מותר ביו"ט אפילו במסננת. ועיין בפסקי תשובות (תק"י - סק"ז) דכל דבר שהפסולת ראוי לאכילה עכ"פ ע"י הדחק אין זה בורר ממש לכן מותר גם בכלי המיוחד לזה ובזה מוכן מדוע בסימן (תק"ו - סק"ז) אסר המ"ב להסיר זבוב שנפל למשקין שהיא פסולת גמור וצ"ע

(ב) **מותר לברור ולהוציא העצמות מדגים ופירות** כדרכו בימות החול שהרי זה בגדר שאי אפשר לעשותו מעיו"ט כיון שמתקלקל מראית הדגים והפירות ואף להמחמירים כשיטת הרשב"א שהובא במ"ב (תק"ו - סק"ז) ועוד אין לאסור בדגים כי גם בשבת מלמד המ"ב זכות על המקילים (שי"ט - ד - זצ"ל ד"ה "מתוך")

(ג) **השימוש בתיון (pitcher) ושקיק תה (tea bag) וקילוף פירות במקלף - בבה"ל** (ד"ה "מותר" תק"י - ד) כתב שכלי שהדרך לברור לפי שעה מותר ומכאן נלמד להתיר להשתמש בתיון שמוחקן בפתח המשפך מסננת כי הוא כלי שהדרך לברור לפי שעה ולא לימים רבים וכן מותר להשתמש בשקיק תה ולהוציאה מהכוס כרגיל בימות החול (שש"כ ד - י"ד)

(ד) **אסור למיין מאכלים ממינים שונים** המעורבים זה בזה בשבת אבל ביום טוב מותר כל שאי אפשר לבוררו מבעוד יום ולא רק סמוך לסעודתו אלא גם לסעודה אחרת של אותו יום (בה"ל תק"י - ז ד"ה "אס הוזה" ושש"כ ד - ט"ו) אבל לחול אסור משום הכנה. וע"ע בבה"ל (שי"ט - ז ד"ה "היו לפניו") דדעת הפמ"ג דאפשר שזה מותר אפילו בשבת

(ה) **יש להתיר שטיפת פירות וירקות ביו"ט** תחת זרם של מים כי גם בשבת רבים מתירים (אג"מ ח - קכ"ה) ועיין עוד במ"ב (שי"ט - סקכ"ט) אבל אסור להניח תפוחי אדמה בתוך מים כדי שהעפר והפסולת צף למעלה (מג"א תק"ו - סק"ז) ויש חולקים וסוברים שלא אסרו אלא הוצאת צרור מהקמח משום שהדרך היה לעשות כן לימים רבים (שו"ע הרב תק"י - סק"ג ותפארת ישראל)

(ו) **אם יש איסור בורר בבגדים בכלים בספרים ובשאר דברים שאין אוכל נפש עיין בישועות יעקב** (תק"י - סק"ח) שמבאר טעם הרשב"א דאין היתר אוכל נפש בבורר משום דאפשר לברור בכל מה שצריך דאין בזה איסור תורה לכן לא חשיב צורך אוכל נפש לעשות להכין מסעודה זו לסעודה אחרת וטעם המתירים (מ"מ פ"ג - ט"ו) משום דכיון דאי מקלעי ליה אורחים חזי לה ועוד דאמרינן מתוך שהותרה ברירה לצורך הותרה נמי שלא לצורך כיון דיש צורך קצת ולכן לדעת הרב המגיד אומרים מתוך ודבריו עיקר להלכה וע"ע בשו"ת באר משה (ס - סימן ר"ו) דכיון שעשו חכמים כמה גדרים וסייגים מה להתיר ומה לאסור לכן אין לברור כל הנ"ל בהשאלה ולא אמרינן מתוך בבורר ועיין בספר הלכות המועדים (דף שי"ח) דדעת רוב הפוסקים שאין אומרים מתוך בבורר וכן שמעתי מרב מנשה קליין ועוד אמר לי דדבר שיש מחלוקת בין הפוסקים דאפילו בשבת יש מתירים אין צריך להחמיר אבל בבורר שלדברי הכל אסור בשבת טוב להחמיר כפסק של המ"ב (תק"ו - י"ז) וערוך השלחן (תק"ו - י) באופנים שהוא אסור לפי שיטת הרשב"א ודעימיה